

Corona impactanalyse

Introductie

Gezien de bijzondere ontwikkelingen rondom corona geven we eenmalig in deze analyse op basis van de Barometer-cijfers 2020 (jaarrekeningen 2019) een voorzichtige eerste doorkijk naar 2020 en 2021. De coronacrisis heeft voor iedereen gevolgen, ook voor de zorgsector. Waar voor sommige financieringsstromen reeds afspraken zijn gemaakt, zijn deze voor andere stromen nog onzeker. Ook de horizonnen en regelingen zelf verschillen: de Wlz kent bijvoorbeeld een uitwerking in de beleidsregels van de NZa terwijl de Zvw-zorginstellingen zelf afspraken dienen te maken met zorgverzekeraars.

Nadat de eerste acute fase is afgesloten, bevinden we ons op het moment van schrijven in een nieuwe werkelijkheid. De norm is 1,5 meter. Dat betekent dat voor een groot deel van de zorginstellingen het 100% leveren van zorg niet (altijd) mogelijk is. Wachtkamers mogen niet te vol zitten en looplijnen beperken de toestroom. De inzet van personeel kent veel voorwaarden en beperkingen terwijl het verzuim toeneemt.

Daarnaast geldt voor 2021 nog de nodige onzekerheid; geen van de regelingen kijkt nog naar een mogelijke impact in 2021. Vragen dienen zich aan als: hoe ontwikkelt de zorgvraag zich in 2021? Zal sprake zijn van een inhaaleffect? Wanneer is een vaccin beschikbaar en kunnen we terug naar het oude normaal? Zijn instellingen voldoende in staat de zorg om te zetten naar de 1,5 meter-economie voor zo lang als dat noodzakelijk is? Dit zijn slechts enkele van de vele vragen die zorgen voor onzekerheden als zorginstellingen verder dan 2020 naar de impact van corona kijken.

Aan de hand van enkele scenario's kijken we voor de gehele zorgsector naar het effect van corona op het rendement, de solvabiliteit, de liquiditeit en uiteraard naar de impact op de rating. Tot slot kijken we naar de verhouding van de materiële lasten ten opzichte van de totale lasten. De materiële lasten worden immers gezien als 'meest flexibel' om op de korte tot middellange termijn te beïnvloeden en zodoende een eventuele corona-impact - ook na 2020 - op te vangen.

Niets is nog helemaal zeker, maar wij hopen u met deze analyses te voorzien van de eerste inzichten.

Methodiek

De jaarcijfers 2019 zoals opgenomen in de Barometer Nederlandse Gezondheidszorg 2020 vormen de basis voor 2020 en 2021. Wanneer we spreken over een bepaald scenario betekent dit een verlaging van het operationele resultaat - ofwel bedrijfsopbrengsten minus bedrijfskosten. Concreet passen wij het percentage toe over de behaalde opbrengsten in 2019, het effect kan echter ook in de kosten plaatsvinden. Dit leidt vervolgens tot een nieuw operationeel resultaat voor 2020 en 2021.

Van 2019 naar 2020

Exploitatie: Waar de opbrengsten muteren aan de hand van een bepaald scenario, blijven de kosten gelijk aan 2019. Dit geldt ook voor de afschrijvingen en financiële baten en lasten. Voor 2020 verwachten wij dat eventuele kostenbesparingen wegvallen tegen meerkosten als gevolg van corona.

Balans: Voor het bepalen van de nieuwe balans wordt aangenomen dat 2020 gelijk is aan 2019. Zo worden bijvoorbeeld afschrijvingen en aflossingen gelijk gehouden. De investeringen zijn echter niet gelijk gesteld aan 2019, maar worden afgeleid op basis van een investeringsratio (= totale investeringen / totale bedrijfsopbrengsten). Hiermee 'normaliseren' we eventuele uitschieters. De investeringsratio wordt vervolgens als basis genomen om de investeringen te benaderen. Op totaalniveau bedraagt de investeringsratio 5,5% van de totale bedrijfsopbrengsten. De onderliggende sub-sector specifieke investeringsratio's zijn echter gebruikt om tot een nauwkeurigere indicatieve investeringsomvang te komen. Uiteraard houden wij rekening met de impact van het gesimuleerde scenario.

Van 2020 naar 2021

Exploitatie: Voor 2021 hanteren we dezelfde methodiek als voor 2020. Opbrengsten muteren aan de hand van een gekozen scenario terwijl de kosten gelijk blijven aan 2019.

Balans: De balans 2020 vormt de basis voor 2021. Ook hier blijft de eerder genoemde methodiek gelijk. Voor zowel 2020 als 2021 berekenen we de ratio's vervolgens op basis van de nieuwe exploitatie en balans. In de rating zijn de operationele kengetallen (concurrentiepositie, verloop en verzuim) gelijk gesteld aan 2019. De ratio's rendement en solvabiliteit komen in de verdere analyse aan bod. De overige parameters die we hanteren in onze ratingmethodiek worden echter wel op basis van de scenario's doorgerekend.

De scenario's

Voor zowel 2020 als 2021 is een minimaal en maximaal scenario doorgerekend. Hiermee worden bandbreedtes in beeld gebracht waarin verwacht wordt hoe de parameters zich kunnen ontwikkelen in respectievelijk 2020 en 2021.

2020: Het minimale scenario bedraagt 97% van de omzet over 2019, ofwel 3% omzetverlies. Dit minimale scenario is gehanteerd omdat in 2020 reeds enkele afspraken gemaakt zijn en geluiden uit de markt erop duiden dat gestreefd wordt naar minimaal 0% rendement. Het maximale scenario bedraagt 100% van de omzet over 2019 - ofwel instellingen behalen een vrijwel gelijk resultaat als in 2019.

2021: Doordat 2021 nog veel onzekerheden geeft, is het minimale scenario berekend op 90% van de omzet over 2019, ofwel 10% omzetverlies. Dit betekent echter niet dat men ook een omzetverlies van 10% hoeft te verwachten in 2021. Het verlies kan ook zitten in hogere kosten - door bijvoorbeeld meerkosten bij een inhaaleffect - die wellicht niet (volledig) gedekt worden door een eventuele toename in de zorgvraag. Het maximale scenario bedraagt 100% van de omzet over 2019 - ofwel instellingen behalen een vrijwel gelijk resultaat als in 2019.

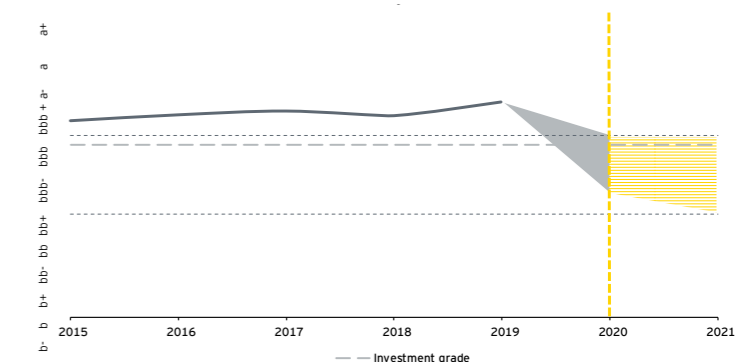
Scenario's	2020	2021
Minimaal	97% omzet	90% omzet
Maximaal	100% omzet	100% omzet

De resultaten

Rating

Voor 2020 is het niet ondenkbaar dat de rating voor de gehele sector zal afnemen. De verwachting is dat deze ergens tussen bb+ en bbb uit zal komen (bbb+ in 2019). Als gevolg van het minimale scenario kan de rating in 2021 verder dalen maar blijft deze boven bb+. Maximaal zal de rating gelijk blijven aan 2020, namelijk bbb.

Rating

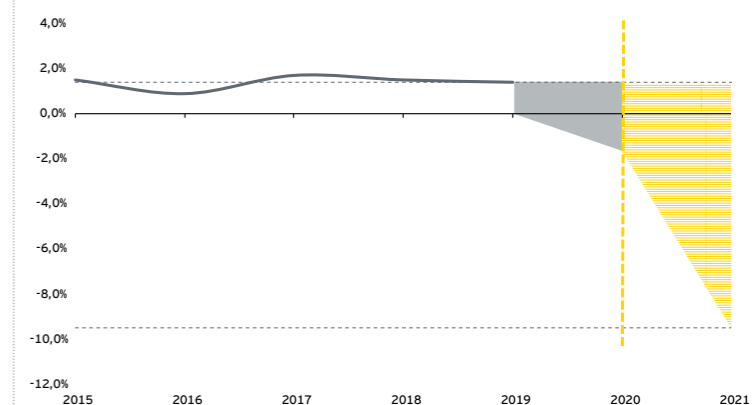
Rendement

De impact van corona is het best zichtbaar op het rendement. Wanneer omzet dreigt weg te vallen of niet wordt vergoed, terwijl de kosten op korte termijn slechts beperkt kunnen worden beïnvloed, zorgt dit voor een aanzienlijke 'shock' in het rendement.

Aan de hand van de scenario's in 2020 verwachten wij een minimaal rendement van -1,6% en een maximaal rendement van 1,5%. Met de huidige regelingen zou de sector naar verwachting maximaal een gelijkwaardig resultaat als in 2019 kunnen behalen. Zoals eerder gesteld duiden geluiden uit de markt erop dat het streven is gericht op minimaal 0% rendement.

Aangezien we voor 2021 een minimaal scenario aanhouden van 90% kan het rendement op basis van 2019 dalen tot wel -/- 9,5% (indien hier geen passende afspraken voor gemaakt kunnen worden). Uitgaande van het maximale scenario in 2021 zou het rendement in lijn met 2019 kunnen uitkomen op 1,5%.

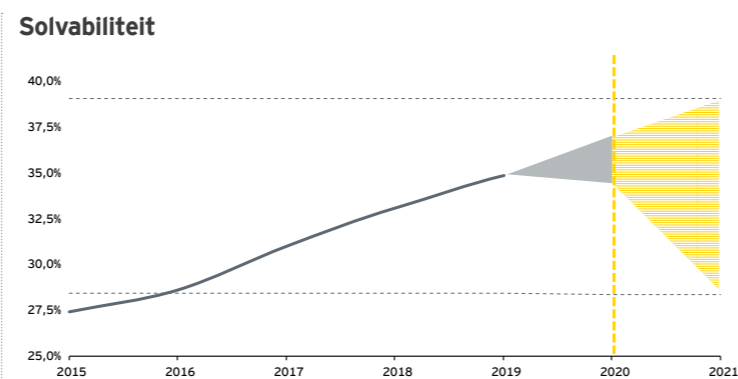
Rendement

De resultaten

Solvabiliteit

De solvabiliteit kan zowel gaan stijgen als dalen. In 2020 is de verwachting dat de solvabiliteit in het minimale scenario gelijk zal blijven aan 2019. In het maximale scenario zal deze licht stijgen. De stijging in solvabiliteit in 2020 is hoofdzakelijk een gevolg van het normaliseren van de investeringen in combinatie met een gelijkblijvend rendement van 1,5%. In 2021 kan bij het maximale scenario de solvabiliteit verder toenemen. Het rendement wordt immers gelijk gesteld aan 2019, wat zorgt voor een verhoging van het eigen vermogen. Hoewel de solvabiliteit in het minimale scenario in 2021 zal afnemen, ligt deze op basis van de scenario's naar verwachting gemiddeld boven de norm van 25% die financiers doorgaans hanteren.

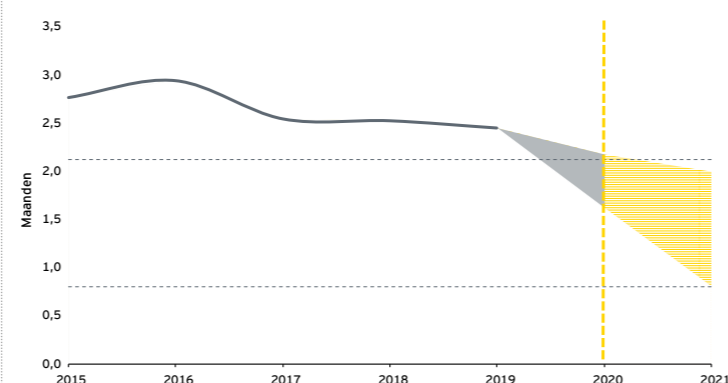

Liquiditeiten

De liquiditeiten komen echter verder onder druk te staan wanneer we kijken naar de verhouding liquide middelen versus personeelskosten. Doorgaans wordt een buffer aan liquide middelen aangehouden van twee tot drie maanden aan personeelskosten. In het minimale scenario voor 2020 zakt de buffer tot onder de twee maanden. Voor 2021 zakt deze verder tot onder een maand.

Niet alle instellingen zullen echter over liquide middelen kunnen beschikken. In het minimale scenario in 2020 heeft circa 19% geen liquide middelen meer; in 2021 is dit mogelijk al opgelopen tot 46%. In het maximale scenario heeft circa 11% geen liquide middelen meer, in 2021 is dit 17%. Het is dus zaak tijdig het gesprek aan te gaan met partijen die de instellingen van liquiditeit kunnen voorzien.

Liquide middelen / Personeelskosten

Kosten flexibiliteit

Lasten kunnen over het algemeen verdeeld worden over drie verschillende categorieën:

Personeel	Materieel	Kapitaallasten
Lonen en salarissen	Patientgebonden kosten	Afschrijvingen
Sociale lasten	Voedingsmiddelen en hotelmatige kosten	Interest
Pensioen	Onderhoud en energiekosten	Huur & Leasing
Andere personeelskosten	Algemene kosten	Bijzondere waardeverminderingen
Personeel niet in loondienst		
Honorariumkosten		

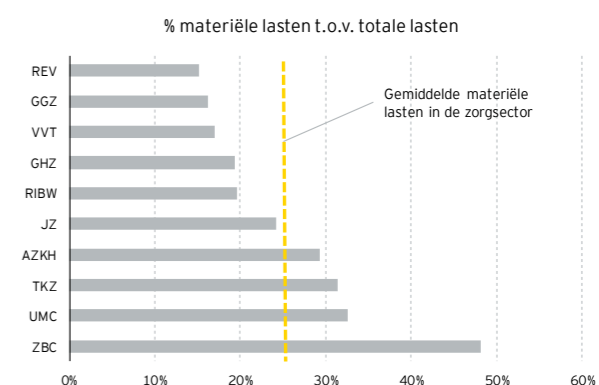
In deze impactanalyse houden we de kosten op 100% ten opzichte van 2019. Met name omdat de verwachting is dat instellingen op de korte tot middellange termijn geen tot slechts beperkte flexibiliteit in de kosten kunnen aanbrenge.

Instellingen die wél een kostenverlaging op de korte tot middellange termijn weten te realiseren, zullen dit veelal bereiken binnen de materiële lasten. Ook hier geldt dat de mate van flexibiliteit afhankelijk is van de gemaakte afspraken.

Personele lasten blijven immers doorlopen en kunnen wellicht zelfs toenemen door de inzet van meer PNIL als gevolg van een hoger ziekteverzuim door corona. Ook voor kapitaallasten kan men zich over het algemeen niet afmelden. Minder investeren in 2020 en 2021 kan zorgen voor een verlaging van de afschrijvingslasten. De huidige afschrijvingen lopen echter door. Ook kan men op deze manier een nieuw probleem creëren, namelijk achterstallig onderhoud.

Grafiek in rechterkolom toont het percentage materiële lasten ten opzichte van de totale lasten. Hierin is duidelijk zichtbaar dat de ziekenhuizen een groter aandeel materiële lasten hebben dan de andere sub-sectoren. Dit komt met name doordat de ziekenhuissector een groter aandeel patiëntgebonden kosten kent.

Gemiddeld voor de gehele zorgsector bedragen de materiële lasten ten opzichte van de totale lasten circa 25%.

Tot slot

De afgelopen periode hebben wij meermaals geholpen bij het in kaart brengen van de gevolgen van corona, zowel qua sub-sector als op instellingsniveau. Een dergelijk inzicht biedt de juiste handvatten om met partijen om tafel te gaan om de impact van corona zoveel mogelijk te identificeren. Dit maakt een tijdige bijsturing en nieuwe (maatwerk)afspraken mogelijk om deze uitzonderlijke tijd optimaal door te komen.

Met het opstellen van deze analyse werd steeds duidelijker dat het voor veel instellingen van belang is goed inzicht te verkrijgen in hun eigen positie en in kaart te brengen waar de kansen en uitdagingen liggen. Daarbij dient actief gestuurd te worden op minimaal de onderstaande punten:

- ▶ Impact van corona duidelijk in beeld brengen;
- ▶ Gesprekken aangaan met stakeholders;
- ▶ Kosten duidelijk in kaart brengen met daarbij de mate van flexibiliteit op zowel de korte als middellange termijn;
- ▶ Liquiditeiten goed blijven monitoren en tijdig actie ondernemen;
- ▶ Investeringsbegroting opnieuw tegen het licht houden. Denk hierbij niet alleen aan financiële haalbaarheid, maar ook aan (nieuwe) behoeftes op basis van bijvoorbeeld de 1,5-meter-samenleving.